

ДІЛО

ВИХОДИТЬ ЩОДНЯ РАНО

РЕДАКЦІЯ
І АДМІНІСТРАЦІЯ
Львів, Ринок ч. 10, II. пош.
Конто почт. шваб. 143322.
Адреса для телеграм:
«Діло», Львів.
Год. Редактор приймає від
11—12 год. передполуднем
Рукописи не звертається.

ПЕРЕДПЛАТА:
М. сячно: в краю 450 зол.
За границю:
В Америці 1 долар, Франції,
Голландії, Бельгії 20 фр. фр.,
Італії 750 ал., Німеччині 750 ал.,
Швейцарії 3 шв. фр., Чехо-
словаччині 30 ч. к., Румунії 150
лей, Болгарії 750 ал., Австрії
750 ал. — Зміна адреси 1 зол.

Телеф. Редакції: 29-41.
Друкарні: 29-26.
В СПРАВІ ОГОЛОШЕНЬ
ЗВЕРТАТИСЯ ДО АДМІНІ-
СТРАЦІЇ.
ЦІНА ОДНОГО ПРИМІРНИКА
20 сот.

Перед Першим Листопада.

Шматок спогадів.

I.

Нема сумніву, що не в одній го-
лозі, а в багатьох нараз зародилася
тієї незабутньої осені 1918 р. і що-
паз більше ставала конкретною сві-
домістю: Австрія в агонії, в безви-
хідних і безнадійних передсмерт-
них судорогах, і ханя близька, ко-
ли буде їм треба тут, у себе, дома,
на місці поставити свою державну
організацію — інакше країна попа-
деться в безладдя й безладдя або
— що рівно або й ще більше грізне
— під нове ярмо, під владу історич-
ного суперника, значеного на нашу
землю. Припускаємо, що в оці наші
десяті роковини, такі сумовиті і та-
кі віденні одночасно, бодай части-
на, принаймні декілька свідків і у-
часників Першого Листопада роз-
горне кілька листків у книзі своїх
спогадів і розкаже нам, як саме в
кожного з них зокрема думка і по-
станови того діла зродилася, і як
вона в дійсність впроваджувалася.

У цих кількох виривках із моїх
споминів хочу оповісти, як родила-
ся ідея Першого Листопада саме в
мене, в одного з десятків, соток чи
тисячок сучасників, одночасно і від
себе незалежно познаних тою са-
мою думкою. Хочу оповісти дещо з
того, що я бачив своїми очима, і як
на події реагував; інші розкажуть,
що вони своїми очима бачили і що
вони серед струї подій робили. Так
воно є, що кожний з нас — в свідо-
мості своїй і в очах власних — о-
середок світа і подій; з тісною кліт-
кою своєї свідомості виходу нам не-
має: для всіх нас світ крутиться до-
коля кожного з нас. Це наша по-
луца, немінуча. Не значить воно од-
наке, що світ буди-то справді кру-
титься докола наших дрібних осіб,
ні що від нас розпочинається істо-
рія: не будьмо смішні і не попадаймо
в такий самообман — доволі
врешттю розповсюдлений.

II.

Цікава і варта уваги подробиця:
ідея Першого Листопада зародила-
ся і здійснення її готовилося ви-
ключно тільки в краю — наша то-
дішня парламентарна репрезентація
була ідеї цієї зовсім чужа, ставилася
до неї скептично — мало сказати
остаточно: просто негативно. Понад
усієї сумніви констатувати, що це
підчас того трагікомічного візду
наших «нотаблів», на якому наші
відавські посади, начеб з місяця, з
Відня у Львів, надучи, переперли
резолуції, які чудовищно суперчили
з дійсним станом справ і з дій-
сним ходом подій.

Нараз, тоді і потім, застановля-
вся звідки пішла тоді ця відсталість
наших посів супроти наявних по-
треб дня. Відродилася бже імовірно
це: в столиці держави, у Відні, не
почувалося тоді ще таких очевид-
них познач банальної смерті держа-
ви, які ми на кожному кроці почу-
вали на місці, в краю, у Львові, де
розклада просто біл в очі. До того
ще треба взяти під увагу той сугге-
стивний моральний примус, під я-
ким жила українська парламентарна
репрезентація в тодішньому Відні:
кілька десятків і в останній міні-
стри, робітники і професори, епі-
док і інших представників усіх

байки про те, що мовляв, «антанта»
рішила «зберігти Австрію», очевидно
зреорганізовану, то-що. Потапа-
ючи хапалася стебелінки, а президія
Української Парламентарної Репре-
зентації, якою раніше володарі Ав-
стрії мало цікавилися, раптом ста-
ла предметом їх нильної уваги, тай
— «заялася» на ті передсмертні ві-
денські казки. Супроти казок цих
— чим були приготівки до заняття
Львова і Східної Галичини, ведені
потапки львівськими шибайголова-
ми, та й ще не «покланяними», то-
бо не послали? Зайняли, а то й ком-
промітуючими й небезпечними заті-
ями, нічим іншим.

Ось і причина, чому Перший Ли-
стопад застав українських посів
майже в повному комплекті — у Від-
ні, відки вони потім тільки з трудом,
спривола і пізно добивалися до
краю. Дехто з них і досі вже туди
не добився...

III.

Що Австрії настає немінучий і
невідхилний кінець, це було мені
ясне і певне в літі 1918 року, коли
американські війська загордили о-
станнє велике німецьке зусилля на
французькому фронті. Ясне це ста-
ло тоді серед нас певне не мені од-
ному, а багатьом з нас, цивільним
і військовим, але очевидно можу о-
повідати тільки про себе одного. З
гуртом найближчих друзів, знако-
мих і редакційних товаришів не пе-
реставали ми про справи ці розду-
мувати, говорити, навіть спорити.
Одначе на словах воно не могло
кінчитися — треба було готувати
сила, тобто організувати військо.

Десь з кінцем серпня чи з почат-
ком вересня 1918 «скочив» я на од-
ний день до Відня; думав, що там
дізнаюся чогось рішучого. При-
падок хотів, що вислідаючи з трам-
ваю з Північного Двірця під Опе-
рою, я потрапив на посаду Василька.
Розмова тривала всього кілька хви-
лин, секунд — Василько, знервова-
ний кудись дуже спішився.

— Що-ж з війною, пане прези-
дент? — питаюся.

— Alles verfallen. Alles geht zu
Grunde! — кинув мені з розпуча-
ним рухом Василько і шез у своїму
авті.

Це «Alles verfallen» впало на
мою голову в т. зв. психологічно-
му моменті і рішило оковечено про
дальшу мою поведінку: коли все
пропало, тобто коли Австрія й Ні-
меччина падають, то треба нам бра-
ти Галичину й Львів, і то мерщій.
Але «брати» — чий?

Василько, кидаючи мені такий о-
суд хвяти, неже й не підозрівав, як
його стрічний ці слова зрозуміє і
які практичні висновки з них вине-
де. Сам-же він ще в жовтні перево-
див у Львові ті славетні резолюції
на злізі нотаблів...

IV.

На другий день рано і вже був
за поворотом у редакції, крайню за-
непокоєний, щоб розваз Австрії не
заскочив нас за швидко, не підго-
товлених забрати Львів і Східну Га-
личину. Кілька днів потім спрости
в кілька політичних друзів на нара-
ду в тій справі до своєї кімнати і

Порядок свята 1. листопада у Львові.

Четвер, 1. листопада 1928 р.: 10 год. рано: Світає Служба Божа в
Преображенській церкві при вул. Крайвський, яку відслужить Впр. о. міграт
Базюк в асисті всього львівського українського духовенства. — 5:30 год.
вечером: Торжественна панахида в архикатедральній церкві св. Юра.

Неділя, 4. листопада 1928 р.: 12 год. полудня: Посвячення новопоста-
влених хрестів на стрілецьких могилах личківського цвинтаря. — Службу
Божу співає мішаний хор під управою ради. Купчинського, панахиду муж. хор
«Сурма».

Все Впр. духовенство, церковні братства, установи й організації, все укра-
їнське громадянство міста Львова обов'язково візьмуть участь у цьому святі.

редакції, і ми постановили скласти
постійний комітет, тайний очевидно,
бо п. к. поліція і намісник Гуїн
все таки ще мали руки довгі. Як во-
но дивно і як воно мені прикро, а
я нині не в силі виписати всіх чле-
нів комітету — може зробити це
хтось інший з його учасників. Па-
мятаю, що належав туди Володи-
мир Охримович, Степан Рудниць-
кий, Лозинський, Томашівський,
можливо, що й Назарук, далі кілька
військових. Сходився потім комітет
і ради в музеї Н. Т. ім. Шевченка.
Чи поза цим комітетом був якийсь
інший, незалежний від нього, не мо-
жу сказати. Знаю, що вже на дру-
гому засіданні говорено про зв'язок
із військовим загворницьким комі-
тетом. Чи не міг би хтось з цього
комітету — може п. Падіва? — опові-
сті про нього?

Військовий комітет мав осідок в
«Народній Гостинниці». Швидко
виринуло питання: кого й командан-
та нашого війська (майже сама
стара «ландштурм») для заняття
Львова? Наші січові стрільці були
далеко від Львова — одні на Укра-
їні, другі, з Василем Вишиваним, у
Чернівцях. Мене вислали (десь коло
20. жовтня) до Черновців, щоб там
у «Архикнязя» видобути — коли не
пересилки всього стрілецтва до
Львова, до бодай — когось на ко-
манданта.

Задання було не таке просте. Бо
архикнязь, хоч він і був Вишиваний,
то все таки був Габсбург, а що Ав-
стрія, як не як, а ще «стояла», то
годі мені було просто йому призна-
тися, що ми хочемо стрілецьки на те,
щоб звільнувати Австрію у Льво-
ві. Треба було щось крутити, дури-
ти. Поміг мені в цьому Остап Луць-
кий, котрому і до всього признався,
і котрий, маючи довіру архикнязя
(саме тоді недужого грипою) якось
виплинути від нього дозвіл повести
до Львова на команданта — Вітов-
ського, одного з офіцерів УСР.

V.

До того часу знав я Вітовського
далеко; він не був мені, правда, не-
симпатичний, але й нічим особли-
вим, як воєнка і вожд, мені не імпо-
нував, і в вибором його не був за-
хоплений. Одначе не було що дити:
зліше він ніж ніхто. Довга тада осо-
бовим поїздом з Черновців до
Львова, яку я відбув на безперерв-
ній розмові з цим командантом, не
вспіла підняти його в моїх очах.
Моя вражіння укріплювалося: Добра
людина, але на команданта, і ще в
таку критичну хвилину? Де йому на
таке!

Віставивши Вітовського до ко-
мітету при вул. Косцюшка 1, я за-
раз-же того-ж дня поділявся своїми
вражіннями з комітетом у Музеї і
запропонував, щоб безпременно
поїду до Києва, до гетьманського

штабу, з домаганням вислати до
Львова якогось енергійного і до-
свідченого воєнку, вищого офіцера
колишньої російської служби, на
команданта. Ми мали на думці між
ін. Удовиченка.

З великими труднощами, після
кількох днів мороки на засіданнях,
яке під знаком поступального роз-
кладу, добився я нарешті, під кінець
жовтня до Києва.

VI.

Незабутній вид Києва того часу!
Атмосфера безприкладного напру-
ження, страшної непереносності. Під
сірим, мрячним, осіннім небом —
якесь дивно метушливе життя, ме-
тушливе та — наче перевальне. Ат-
мосфера диких чутко, писаних в
пазілях, розповсюджуваних наліз-
чайними виданнями газет. Австрій-
ські й німецькі команди, абентежні
і збиті в толку, та все таки ще роз-
мірно кріпкі — супроти безсилля
гетьманського уряду і назираючо-
го безладдя українських кол. Гаузі
погрози більшовицям. Повстання
змови Національного Союзу. Гово-
рять в такий час у гетьманському
штабі про висилку команд, гармат,
військових частин, нашірних авто-
мобілів до далекої Галичини, нам
у поміч! Говорять про все те зі
штабом, і з прибічниками гетьмана,
зі знаменитим Остринським засібом.
Горюх об сім'ю! Або просто відмо-
ня, або якісь неозначені обиди,
лагани в заїз вірі, без наміру додер-
жати приречення...

Невсаєлі вражіння від тайного за-
сідання президії Національного Со-
юзу — ні одної позитивної голови,
ні одної особовості, видатнішої з
державного або військового по-
галду...

І передана мені Гр. Микетейм те-
леграма (чи телефонограма?) про
заняття Львова і Перемишля укра-
їнськими військами, одним словом:
Перший Листопад.

Не всадити мені, після такої
звистки, такої безмежної радості,
далеко від Львова! Довга й прикра
подорож по Україні, яка справою
грувала в безладдя, і — українські
стали над станцією у Підволочись-
ках! Інші ще, після стільки років і
стільки переживань, не могли без
найглибшого зворушення згадати
тих Підволочиських, з тими нашими
жовнірами, з тою горючковою робо-
тою.

А потім Львів — в огні стріля-
Українська Національна Рада в Став-
ропії, український штаб у Наро-
дному Домі. І все це — радісне і ці-
лююче думу, свій розуміючи сум-
нілююче думу, що там творилася
не й прибуваючи, що там зорідна-
ла — аж до пам'ятного 21. листопада...

Але треба кінчити, на сьогодні.
Рано, 28 жовтня 1928.
В. Панаєва.

„Військовий Комітет“.

(Прийнято до історії листопадового перевороту — на основі особистих помічень і споминів.)

Переворот, докопаний у Львові і загалом у Східній Галичині в перших днях листопада 1918 р. відбувся під проводом і під фірмою Української Національної Ради, яка ще перед переворотом заповідала утворення своєї Західно-Української Держави і перебрання в свої руки державної влади, а зараз після перевороту справді ту владу перебрала, утворила свій уряд і свою армію та прокламувала свою державу.

А всеж таки сам той переворот, який фактично в дні 1. листопада 1918 р. і в кількох найближчих днях докопався, не був свідомим і наміреним ділом Української Нац. Ради. Ані Президія, ані велика більшість членів Української Нац. Ради не бажала собі такого перевороту, який фактично докопався, ані його свідою не підготувала, ані його свідою не викликала, ані навіть не сподівалася, бо той переворот „анбухнув“ без попередньої згоди і без попередньої відомості Української Нац. Ради в її офіційному складі.

В тій конспіративній, боевій, революційній формі, в якій той переворот фактично відбувся, був він свідомим і наміреним починком тайного гуртка, що не зовсім влучно назвав себе „Військовим Комітетом“.

Щоби належно освітити й оцінити роль й значіння того гуртка людей, найкраще буде провести паралелю поміж Українською Нац. Радою і Військовим Комітетом, хоч і як неоднакові й неспівмірні були обі ті групи.

Українська Нац. Рада була офіційною репрезентацією цілого українського населення Галичини й Буковини та обіймала всіх українських послів соймових, парламентських, членів вищої палати та провідників і представників українських партій в Галичині й Буковині.

Зовсім інший був склад Військового Комітету. До нього належало вразі кількох, а з часом кількана-

цятьох військових старшин (офіцерів) української народності, що служили при австрійській армії, між ними кількох, що служили при Українських Січових Стрілях. Зосібна належали там: Дмитро Палій і Людомир Огоновський, що були з усіх найактивніші. Дмитро Вітовський і Петро Бубеда, що були начальними командантами (отаманами), даліше д-р Володимир Старосольський, д-р Никифор Гірич, Іван Рудницький, інж. Гарасимович, поручник В. Бабяк, Караван, Таран, капітан Черський, прокуратор Ватран, Ю. Полянський, Василь Бараник та інші. Та крім військових втягнуто до того тайного комітету, що звався „військовим“, також кількох цивільних людей, які одночасно належали до Укр. Нац. Ради. Були це: пок. радн. Іван Кивеяук, д-р Степан Баран, д-р Василь Панейко, д-р Мих. Лозинський, д-р Осип Назарук і я. З них найактивніший був д-р М. Лозинський.

Українська Нац. Рада організувалася на кілька літ перед листопадним переворотом і перетворювала Західно-Українську Державу. Навпаки Військовий Комітет існував лише три неалі, бо склався на три тижні перед переворотом, оскільки 10. жовтня 1918 р. та сповнивши свою функцію розвався автоматично дня 1. листопада 1918 р. досвіта. Одне Українська Нац. Рада мала свій початок і свій кінець за границею, у Відні, де вона мала свій сталий осідок і де в часі самого перевороту перебувала велика більшість її членів, та щойно на кілька днів перед переворотом галицькі її члени уконституувалися у Львові як „Львівська Делегація Української Нац. Ради“ під проводом д-ра Костя Левицького як голови і радн. Івана Кивеяука як його заступника. Навпаки, Військовий Комітет цілий час свого короткого існування мав свій осідок в краю, у Львові; тут він звався, тут діяв і розвивався і

ОСИП СТЕФАНОВИЧ

РАНИШЕ РОМАН ЗУБИК

Львів, вул. Галицька ч. 16.

ВОВНИ на СУКНИ
і ЖІНОЧІ ПЛАЩІ,
з великою виборі
ШОВКИ, СУКНА
НА МУЖЕСЬКІ
ОДЯГИ.

тут він сповнив ціле своє завдання.

Українська Нац. Рада була сполукою репрезентаційною, явною, легальною, тривкою, точно означеною, належно організованою і оформленою. Навпаки Військовий Комітет був се самочинний, тайний, конспіративний, тимчасовий, несталий гурток людей, без ніякої форми, без ніякої фірми, без голови і секретаря. Мені невідомо, хто був першим ініціатором Військового Комітету, хто його звазав, хто ним проводив, і хто мене до нього втягнув, ба, що більше, я не здаю собі справи, яким способом се діялося, що я брав участь у сходинах і нарадах того комітету. Пригадую собі добре, що в часі між 10-им і 31. жовтня був я присутний щонайменше на шістьох сходинах того Комітету. Кожне засідання було в іншій домівці і в іншій складі. Одно з перших засідань було в „Народній Гостиниці“ в домівці Видавництва „Шляхів“ і його редактора Федя Федоренка; там було присутних кількох офіцерів і кількох цивільних. Подібне засідання — але довше, численніше і важніше — відбулося в Музею Наук. Т-ва ім. Шевченка. Два засідання відбулися в редакційній домівці „Діла“, при участі кількох цивільних членів і лише двох офіцерів (Д. Палієва і Л. Огоновського). Останні сходили Військового Комітету, на яких я був присутний, відбулися в приватній домівці старш. Л. Огоновського дня 30. жовтня 1918 при участі кількох нацпартійних військових старшин (офіцерів), а з цивільних людей було нас там лише двох: я і д-р Степан Баран. На тому засіданні Військо-

вий Комітет передав початкову команду над галицько-українським військом пок. отаманові Дмитру Вітовському, котрий два дні перед тим щойно приїхав був до Львова з Черновців. Про сходили наради і взагалі діяльність Військового Комітету додержували його члени найбільшу тайну і мовчанку; навіть його члени, які були одночасно членами Української Нац. Ради чи то її Львівської Делегації, нічого про це не говорили ані навіть не згадували іншим членам той же Ради на засіданнях, ані навіть приватно.

Українська Нац. Рада, або відіше її велика більшість і її привід орієнтувалася „на Відень“, стійко вірила в прихильність і допомогу центрального австрійського уряду і твердо надіялася, що останній згідний і ідеальний австрійський уряд гр. Лямаша добровільно мирним способом передасть їй владу у Львові і в цілій Східній Галичині.

Українська Нац. Рада з дня на день наділася, що з Відня прийде депеша або прийде кур'єр з припущенням від гр. Лямаша до намісника Галичини гр. Гуйна і до військ. команданта міста Львова Піффера, щоби вони передали свою владу в руки Української Нац. Ради. Ще в четвер дня 31. жовтня 1918 р. ходили відпорушники Української Нац. Ради до гр. Гуйна і до команд. Піффера, щоби перебрати від них владу в легальний і мирний спосіб, але на дармо, бо показалося, що австрійський уряд, як завжди, так і цим разом піддурив і обманув українців. Ані депеші ані кур'єра з Відня як не було, так не було, а тимчасом в Кракові організувалася поль-

ГАЛЯ МАТВИЧУКОВА.

Спомини сестри-жалібниці.

Була вже пізня пора, а в нас щойно кімчилося амбулаторічне прийняття та перевязка післяопераційних хорих. Повітря в обох ординаційних кімнатах важке, просякле вогни, неприємним духом розмокло на дощі шмаття, водофору, чашу з нафтових машинок, на яких невпинно варилися інструменти.

Сестра Августина обережно вивела останнього хорого і крім її білого фартуха нічого й нікого не було видно в коридорі.

— Аминь! — з легкістю зітхнувши додому Вандеко, трюкнувши обома крилами дверей, погасив машинку, відчинив вікна, а далі поздівмав а лікарів їхні хапати, подав плащі і замкнувши за ними двері пішов на вечеру.

Стало тихо й пусто. Того вечора не пішла я вечеряти в сестерську їдальню. Не хотілося їсти від перетому, голова боліла і чудне прочуття важких ніжних подій здавалося серце.

Я вийшла в коридор і бічним входом подалася на подвір'я. Падав зривний, осінній дощ, окутуючи туманом статую Богоматері, круглі корони акацій і здалеку видніючий семінарійний сад. Зайня видувалася півколом церковня, а в пригорнінню до неї будинку Сестер Службиниць бликало, наче кризь занавісу, самотнє світло.

Була це пізня осінь, 31. жовтня 1918 р.

Я довго стояла й дивилася в нітьму тієї осінньої, неприятної години і дивні думи огортали мою душу.

Духовна семінарія! Ось скільки вже літ обполіскує її людське горі і крові скільки літ втягає вона у себе стони й крики каліченого людства, жахливу агонію колючих. Отса духовна семінарія, де колись навчали во імя Христової любові!

— Не бивайте! — І який кінець усього тому буде? — думався мені, а хвилювало, напів радісне й важке, здавалося серце. — Щось станеться важке й рідше, — говорив прочуття і наче ось нині-завтра має розвалитися усе старе й давнє і скоїться щось, що віділе мене далеко від отього подвір'я, від низки освітлених вікон, кризь які в тій хвилині видно ряди ліжок, де люди кидаються в гарячій, болі й безсонній.

Яксь тривога повисла над семінарією. Один тільки сторож Бандура спокійний. Кризь вікна видно, як наче з каменя викуваний, він стоїть на колінах при своїм ліжку і тихо молиться.

І як ним він так довго Бога молить? Що стріне серцега завтра, післязавтра?

Я вернула в ординацію та й почала, як завжди, писати харчові картки. Десь здалеку долітали уривки музики, дзвеніли дош у ринках, дзвеніли трамваї.

Хтось вистукав у двері. Вийшов стрілецький хорунжий, Микита. Дивлюсь на його схвильоване обличчя, а в голові промлянуло:

— Щось станеться!

— Сестро! Як усе добре піде, я поздоровлю нас завтра як вільний громадянин Української Республіки!

Ми сильно стиснули собі руки і розплакалися.

Любі мої! Чи плакали ви коли слізьми такої радості, що груди рає? Від якої стискає у горлі і тому ті: ки ви не кричите на весь світ; що кидає вас в обійми всіх людей і всіх тоді благословите за радість свою, за щастя своє... Повірте, що в пам'яті напередодні я віддала би була рештки своїх сил за других кілька слів, коли тоді хтось їх сказав би:

— Сестро! Усе піде добре!

Як воно скоїлося і від чого заложатиме наше „завтра“, я так не дізналася того вечора. Це була тайна.

В двійку з хорунжим вийшли на вулицю. Тихо. Ще раз, іще раз я глянула на шпиталь:

— Спить спокійно всю ніч, білий, замучений люди! Завтра привітає нас вільний, воскресний люд! Завтра сонце засяє! Завтра затрепетуть жовтоблакитні прапори по всій нашій землі від краю до краю! Завтра світає Воскресення нашої Батьківщини!

Минули семінарію, минули почуття, якої життя в майбутньому почислене було на кільканадцять днів. Дош сіня ніжними порохинами, в п'ятні ноги ступали навмання. Та ми не відчували ні холоду ні втомі. Ми йшли вперед і сміло творили в уяві своїй прекрасні картини майбутнього; прислухали віддати всі сили для святої справи, наші юні серця розсїли в горну до себе весь світ, а радість велика не мала меж. Прощаючись ми і не знали, як часто в близькому майбутньому прийдемося падати під важким хрестом і як рідна доля нас постигне.

Домо в нас усе ніч не спали. Бать-

ко тремтливими руками заладував папіроску, одну по одній і думав про щось. Мати молилася за добру долю рідної землі, за всіх, що кров'ю і сльозами мостили їй дорогу до сили й волі, а над містом невидимі руки злигали жовтоблакитний прапор.

Ранок був холодний і дуже тихий. Я вибігла з хати, щоб подивитися на місто, на своє місто. Я радісно витала кожний дім, кожну вулицю і наче вперше я їх бачила.

Повівали українські прапори. Лунала рідна мова. Похажало Стрілество.

Я дивилася кожному вслід...

Кохані, рідні, незабутні! Лицарі наші! Кривавою стежкою біжить зір за Вами і розсівається на могилках усяди, по наших галицьких нивах. Слідом ішли й дорогими, багряними від Вашої крові. В ту радісну хвилину я й не прочувала, що хутко так, сігном і зметілою верстатиме разом шлях болючий і кровавий, а сили мої будуть за слабкі, щоб вернути Вам життя; — що повесть ся доріжка через усецьке Покуття аж за Збруч, і вороття не буде.

Я прийшла в шпиталь, де всі склали собі вже взаємні побажання. Наставлено українську команду.

Потроїлись сили й охота до праці. Для своїх же!

Та ось за вікнами прозвучала куля одна, друга, третя...

Серце тривожно змило й заміліло від жаху й шептала беззвучно:

— Боже! Спаси і помилуй наш рідний край!

У Львові, 31. жовтня 1928.

„ОЛЬКА“

ТРИКОТАЖІ, ПАНЬОХИ найтриваліші — найдешевші

РИНОК ч. 35. біля „Народної Торговлі“

го, чим займається сучасний український студент у відомих закордонних вишніх навчальних закладах, зокрема в Англії. Тут, у Англії, він може знайти багато цікавих книг, які можуть допомогти йому в його навчанні. Він може знайти багато цікавих книг, які можуть допомогти йому в його навчанні. Він може знайти багато цікавих книг, які можуть допомогти йому в його навчанні.

В. Софронів.

Театри.

Великий Мисливський Театр:
Серета 31-го, т. 7:30 веч. „Король Лир“.
Четвер 1-го, т. 8:00 веч. „Дядя“.
Четвер 1-го, т. 7:30 веч. „Річчато“.
виступ Райчова та Шалашинської.

Кіно.

„Аполло“: „Стопання квіт“.
„Львів“: „Цирк Рояль“.
„Оскар“: „Колі в живні прокидається“.
„Палас“: „Поморіт в неволі“.
„Фатаморганда“: „Діакур“.

Дописи.

РОМАНІВКА ПОВ. ТЕРНОПІЛЬ (Спротування). По думці пресоного заводу в найближчій числі „Діло“ спростування в тій самій ділі і там самим чинами, що дописи від загальної Романівки пов. Тернопіль (Радичівська територія) поміщено в числі 228, а 10 жовтня 1928 р. Неправдою є, що українська громада буде далі на вітку в. Феофановича та його товаришів правити „жовтою комісією“, а намістом правдою є, що за починком Феофановича вибрано в році 1927 до Ради громадської в Романівці 18 єдиномовних українців, а тільки 6 поляків, але в. Кузьма і тов. писали протест проти цих виборів до громадської Ради, а наслідок цього Воєводство в Тернополі вибрало англо, а в квітні на них в. Кузьма закликав і поляки угоду до складу громадянських виборів і на підставі цієї угоди поляки одержали вже десять місць в громадській Раді, тоді що вони дійсно ухвалили не націоналістичний селс Романівки в. Кузьма, який на передвиборчих зборах в справі громадських виборів переконував громадян, що в інтересі громади є закінчення угоди з поляками, отже правдою є, що другі вибори відбулися в немирності українців села Романівки, а в. Кузьма огулом, що в деякі поляки є інші націоналістичні громади.

Іван Феофанович.

ТУРЧАНИНИ. (Вічний рух у полі). Для 10-го вересня п. р. відбулося особливе справляння віче в Б. о. р. н. Реферувал посол Великанович, провівши о. Мороз після реферату промови: д-р Кондрат і о. Мороз. — Того самого дня відбулося віче в В. о. о. н. у В. ж. н. в. промовили посол Великанович і д-р Кондрат. Після реферату прийняв посол Великанович рішення та інтерпретації. — Для 21-го вересня п. р. відбув посол Великанович справляння віче в Я. с. н. і. М. о. о. н. — Для 27-го вересня п. р. відбулося послідовне віче в І. з. н. і. у. Реферувал посол Великанович і д-р Кондрат. Це село майже в цілості віддачує польським нагнаним голосякам на одинок, однак тепер прозвиріло. Віче відбулося серед дуже святих настроїв. Надзвичайно велика тут читальня „Прогрес“ і закресовано націоналістичні часописи. Для 10-го вересня п. р. відбулося віче в Б. о. р. н. Реферувал посол Великанович і д-р Кондрат. Село дуже свіжове, яке багато передлатиниє наших націоналістичних часописів. — Того самого дня відбув посол Великанович віче в Д. і. с. т. р. у. — Для 10-го жовтня п. р. жиди відбулися велике повстання віче в Турчанин Стр. Однак того самого дня в 10-й годині рано, старості прислали до посла Великановича писемко, в якому віче заборонило, покликується на те, що в тім ділі заповіщено, що для цих виборів і тому з огляду на публічну безпеку, віче не може відбуватися. Народний Діло, в якому мало набутися віче, обставлено поліцією і не допущено людей, які до посла, які до кавалерії д-ра Кондрата. Присутні писали д-р Великанович, посол Максимович і посол Великанович особисто зложили протест у старості проти заборони.

ПОСМЕРТНІ ЗГАДКИ.

Будзиновський Роман спі і товариш правн Альфреда Будзиновського, зост голови „Союза-Батяка“ і ухоринителя „Прогресу“ ого Театру“, ушкодився в Жовтні дні 25 жовтня 1928 в 21. році життя. В. Н. П.

Лукасенко Стефан, учитель гімназії, помер миналого тижня в Борхоті. Похоронений в місті, де він проживав до смерті. Похоронений в місті, де він проживав до смерті. Похоронений в місті, де він проживав до смерті.

Ірина Заричанка, б. учениця VIII. кл. гім. У. П. Т. у Львові після тяжкої та довгої недуги, припинила св. Таїнн, заступила в Бог дні 28 X. п. р. в 19. році життя. Похоронена в місті 30 жовтня на Янівській цвинтарі. В. Н. П.

ПОМИНАЛЬНЕ БОГОСЛУЖЕННЯ за Покійних Членів „Рідної Школи“ (УПТ.)

відправитись в день Загального Зводу в п'ятницю дня 2. листопада п. р. в год. 8-й рано в Успенській Церкві у Львові.

На це Богослуження запрошує членів „Рідної Школи“
1-1 Голівна Управа

ОПОВІСТКИ

За оголошення редакції не відповідає

Новий Український Ісатр дир. П. Карабінська на Волинці.
Володимир Волинський

1. XI. Маруся Богуславна
2. XI. Гейша.
3. XI. Дені і Ніч.
4. XI. Циганка Аза.
5. XI. Вій.
6. XI. Гейша.
7. XI. Вигрест.
8. XI. Маруся Богуславна
9. XI. Циганка Аза.
10. XI. Дені і Ніч.
11. XI. Вій.

нижніри-гірники, які ступають завітати (на візні) нехай зголосяться до Української Технічної Товариства, Львів, Ринка 10/11.

З Українського Технічного Товариства у Львові Виді рішні перенести що-тижневні збори з суботи на середу год. 18, починаючи від 1. листопада п. р.

Повідомлення Українське Громадянство, що для 1-го листопада о год. 12:30 в подзуде, відбувається в домі нашого Товариства при вулиці Ходорівського ч. 18, святочне відкриття Деятичної Порції для дітей і жінок, які при обіймах співучасті І. Ексі Митрополита графа Аларія Шентинського, протектора нашої установи і Добродієв нашої молоді. — Просимо Громадянство ласково взяти участь в тому відкритті, щоб в той спосіб святеці нашого Товариства відати всенародний характер. — У Львові, для 29-го жовтня 1928 р. — Д-р Юлій Савчик, голова п. р. Степан Шуровський, секретар п. р. Марія Перфецька, гол на Сесії Порадні Матерей.

Звіт з зборів на будову „Народного Дому“ у Львові Богдан пці. Виді Читальня „Прогрес“ у Львові-Богданівці подає до відомо висхід збірковій акції на будову „Народного Дому“ за час від 1. січня 1928 р. і за нею отримав відписки ВП. (в золоті): Іванна Блаженець, Левина 10, Михайло Чайківський, Монастирська 10-40, Орест Колодзівський, Ротатія 10-40, Михайло Крамарчук, Бучач 10, Володимир Гузар, Волині 10-40, Іван Тис, Скалат 3-60, Д-р Тригубач, Скалат 5-20, Степан Сатурнович, Станіславів 11-20, Кооператива Братів Поміч, Волинська 7, Осип Замека, Бележана 20, Кооператива „Згода“, Вулиця 6, о. Явчинський, Козівка 10-40, Понітовий Союз Кооператива, Збараж 12-30, о. Роман Ганас, Галичина 15, о. Богдан Лявчик, Долина 10, Давид Міхур, Бібрка 10, о. Андрій Медвиз, Вишняк 3, о. Теодор Делуца, Сенець 8, о. Іван Іванчук, Босе 10-40, о. Іванівський, Семинівка 8-20, Кооператива „Єдиність“, Галичина 8, д-р Василь Яким, Герасівка 20-80, о. Константин Роздольський, Звенигород 10-40, о. М. Юрєвський, Хорин 10, Уряд парохіальний Душанів 4-40, о. Михайло Кушнір, Сериків 10-40, о. Іларіон Галицький, Бучина 3, „Народний Діло“ Устрики Долина 20-80, о. Горасевич, Добинька 15, Скала гори тори, Тересівка 7-17, Понітовий Союз кооператива, Станіславів 31-20, Уряд парохіальний, Бережани 4-40, Д-р Володимир Білєцький, Казимир

11, о. І. Остапівський, Підберезні 10, Д-р Михайло Філіп, Яворів 1, о. М. Кравчук, Негині 6-20, Понітовий Союз Кооператива, Товсте 3, Д-р Бродислав Галицький, Лемківська 20, о. Іван Шуровський, Станіславівська 10-40, Леоніда Рублена, Солотинна 11, о. Роман Сорокевич, Лявчик Долина 12, о. Теодор Буча, Сенець 3-60, Д-р Воробець, Казимир 3, Кредитове Товариство Яворів 10, Юліан Гадат, Потів Золотий 10, Д-р Овелян Паславський, Казимир 10-40, о. Танасій Левинський, Босетів 5, Д-р Олександр Родичев, Бродів 10-40, Д-р Степан Кушнір, Яворів 3, Онуфрій Панах 3, Д-р Кость Левинський 1, Ір. Терлецький 1, Бродислав Унін 2-60, Народна Торговля 0-50, Тона Гайришів 10-40, Василь Гресак 20, Маслосоюз 20-50, Книгарня Натхогого Товариства ім. Шевченка 11-20, Краєвий Союз Кред. 12-60, Земельний Банк Понітовий 22-60, Книгарня УНТ 7, Василь Сабатончик 3-4, Теодор Білєцький 11-37, Д-р Подолінський 5, Союзний Визар 5-20, інж. Федельний 10-40, Революційний Союз Українських Кооператива 10, всі в Львові: Григорій Паньків, Леонідівка 10-40, Теодор Божович 71-20, Володимир Медвиз 24-20, Тадей Яром 5-60, Сунка Іван 5-20, Пікар Михайло 10-40, Маніацький Теодор 3-20, Вітик Олександр 10-40, Кучер Юрій 10-40, Лупський Василь 10-40, Степанівська 10-40, Рибчак Василь 5-20, Андрушків Теодор 10-40, Михайлик Андрій 10, проф. Стефан Іван 43-60, рад. Кудачинський Іван 10-40, Осип Яром 20-50, Іван Гресак 10-40, Онуфрій Овельн 10-40, Антонів Василь 20-40, Леонідчук Михайло 10-40, Трик Петро 10-40, Чайківський Юрій 43-20, Романович Григорій 10-40, Крутий Катерина 10, Степанів Станіслав 3, Завидна Іван 10-40, Дорош Яків 3, — всі в Богданівці: Іванів Михайло, Львів м. 10-40, — разом за неоголошено до 10. X. 1928 нетто зол. 1182-44 гр. — II. а конто декляриції 111 золотих готівкою (в золотих): Д-р І. Гриневича, Леонідівка 150, Д-р О. Домбровська-Гришаківка, Львів 110, інж. Михайло Федельний, Львів 200, Д-р Коберський Карло, Богданівка 20, Семен Копєцький, Леонідівка 30, Василь Антонів, Богданівка 10, Володимир Філіпівич, Богданівка 5, Осип Яром, Богданівка 20, Воробітський, Львів 70, о. Євген Гайришів, Львів 10, — Разом 685 зол. — В натурі дотепер дали: Червона Казина, дар книжками вартости 34-40 зол. — І. Гресак 8 фір піску, М. Стодольний 1 фір піску, П. Ярема 8 фір піску, В. Гринів 11 фір піску. — III. На збіркові листи відібрано у Львові разом зол. 105-10. Складаючи на них всім усім ВП. Жертводами призначують подяку, подібно їм до відомо радиску листку, що дякуючи їхній допоміж, будова західного крила дому вже розпочалася. Від спільних аусиль нас всіх буде залежати дальший її хід. — Поможіть зберегти пам'ять Богдана! Надсилайте дальші розрахунки з неоголошено! — Редакція усіх органів, що безплатно містять наші записи, про-сердечне „Спасибі!“ — Виді Читальня і Сесія Будови Народного Дому.

Український Національний Музей-Архів при Українському Інституті Громадянства в Празі (заснов. У. Е. Г. в р. 1923) Belehradaka c. 97 Praha XII. Знаючи на велику загу пам'ятю національної боротьби України та життя української еміграції, які в приватних руках не завжди можуть бути належно збережені і доступні для наукового використання, просимо українських громадян надіслати до Музею-Архиву на постійну чи тимчасову зберіжку, в дар чи за гроші всілякі писані й друковані матеріали, як: універсали, грамоти, закони, меморандуми, декларації, меморіали, відомості, накази, об'явлення, записки, постанови, протоколи зборів, комісій, нарад; паспорти, легітиміції, переписки; мапи, планш боїв, ревізії, журнали босних подій, записки (подемі) книжки, річні звітування про бой-та-стай армії; модешні, сподоби, жетони, жетони, некрологи, перекази, коментарі й стрілецькі пісні, записки українців і охочих про події, про відомості місцевого населення до свого й чужого війська; оповісті, прокламації, програми урочистих свят, акції, плакати; газети і витинки з них; журнали, брошури, багаторіччя й інше, а також: фотографії, малюнки, ілюстрації, схеми; скульптури; українські гроші, грошові знаки, марки; поштові, благодійні, річніх оплат; прапор, бунчук, герби; зброю, зразки, уніформні українського війська, відзнаки, різні знаки, печатки, штемпелі й інше. — Докладніші відомості про Музей-Архів, а також „Вістник Музею-Архиву“ виснажено записаним особам безкоштовно. — Управа Музею-Архиву.

ДРІБНІ ОГОЛОШЕННЯ

За оголошення редакції не відповідає

ФОТОГРАФІЯ ШЕПЕЛІ, вул. Шенітського Поля ч. 1, біля Золотого Діла, 3-60.

ГДИННИКИ, тільки найкращі, які призначені для всіх, хто хоче мати точний і надійний годинник, який не зламається і не втрачає часу. Ціна 1-2-3-4-5-6-7-8-9-10-11-12-13-14-15-16-17-18-19-20-21-22-23-24-25-26-27-28-29-30-31-32-33-34-35-36-37-38-39-40-41-42-43-44-45-46-47-48-49-50-51-52-53-54-55-56-57-58-59-60-61-62-63-64-65-66-67-68-69-70-71-72-73-74-75-76-77-78-79-80-81-82-83-84-85-86-87-88-89-90-91-92-93-94-95-96-97-98-99-100-101-102-103-104-105-106-107-108-109-110-111-112-113-114-115-116-117-118-119-120-121-122-123-124-125-126-127-128-129-130-131-132-133-134-135-136-137-138-139-140-141-142-143-144-145-146-147-148-149-150-151-152-153-154-155-156-157-158-159-160-161-162-163-164-165-166-167-168-169-170-171-172-173-174-175-176-177-178-179-180-181-182-183-184-185-186-187-188-189-190-191-192-193-194-195-196-197-198-199-200-201-202-203-204-205-206-207-208-209-210-211-212-213-214-215-216-217-218-219-220-221-222-223-224-225-226-227-228-229-230-231-232-233-234-235-236-237-238-239-240-241-242-243-244-245-246-247-248-249-250-251-252-253-254-255-256-257-258-259-260-261-262-263-264-265-266-267-268-269-270-271-272-273-274-275-276-277-278-279-280-281-282-283-284-285-286-287-288-289-290-291-292-293-294-295-296-297-298-299-300-301-302-303-304-305-306-307-308-309-310-311-312-313-314-315-316-317-318-319-320-321-322-323-324-325-326-327-328-329-330-331-332-333-334-335-336-337-338-339-340-341-342-343-344-345-346-347-348-349-350-351-352-353-354-355-356-357-358-359-360-361-362-363-364-365-366-367-368-369-370-371-372-373-374-375-376-377-378-379-380-381-382-383-384-385-386-387-388-389-390-391-392-393-394-395-396-397-398-399-400-401-402-403-404-405-406-407-408-409-410-411-412-413-414-415-416-417-418-419-420-421-422-423-424-425-426-427-428-429-430-431-432-433-434-435-436-437-438-439-440-441-442-443-444-445-446-447-448-449-450-451-452-453-454-455-456-457-458-459-460-461-462-463-464-465-466-467-468-469-470-471-472-473-474-475-476-477-478-479-480-481-482-483-484-485-486-487-488-489-490-491-492-493-494-495-496-497-498-499-500-501-502-503-504-505-506-507-508-509-510-511-512-513-514-515-516-517-518-519-520-521-522-523-524-525-526-527-528-529-530-531-532-533-534-535-536-537-538-539-540-541-542-543-544-545-546-547-548-549-550-551-552-553-554-555-556-557-558-559-560-561-562-563-564-565-566-567-568-569-570-571-572-573-574-575-576-577-578-579-580-581-582-583-584-585-586-587-588-589-590-591-592-593-594-595-596-597-598-599-600-601-602-603-604-605-606-607-608-609-610-611-612-613-614-615-616-617-618-619-620-621-622-623-624-625-626-627-628-629-630-631-632-633-634-635-636-637-638-639-640-641-642-643-644-645-646-647-648-649-650-651-652-653-654-655-656-657-658-659-660-661-662-663-664-665-666-667-668-669-670-671-672-673-674-675-676-677-678-679-680-681-682-683-684-685-686-687-688-689-690-691-692-693-694-695-696-697-698-699-700-701-702-703-704-705-706-707-708-709-710-711-712-713-714-715-716-717-718-719-720-721-722-723-724-725-726-727-728-729-730-731-732-733-734-735-736-737-738-739-740-741-742-743-744-745-746-747-748-749-750-751-752-753-754-755-756-757-758-759-760-761-762-763-764-765-766-767-768-769-770-771-772-773-774-775-776-777-778-779-780-781-782-783-784-785-786-787-788-789-790-791-792-793-794-795-796-797-798-799-800-801-802-803-804-805-806-807-808-809-810-811-812-813-814-815-816-817-818-819-820-821-822-823-824-825-826-827-828-829-830-831-832-833-834-835-836-837-838-839-840-841-842-843-844-845-846-847-848-849-850-851-852-853-854-855-856-857-858-859-860-861-862-863-864-865-866-867-868-869-870-871-872-873-874-875-876-877-878-879-880-881-882-883-884-885-886-887-888-889-890-891-892-893-894-895-896-897-898-899-900-901-902-903-904-905-906-907-908-909-910-911-912-913-914-915-916-917-918-919-920-921-922-923-924-925-926-927-928-929-930-931-932-933-934-935-936-937-938-939-940-941-942-943-944-945-946-947-948-949-950-951-952-953-954-955-956-957-958-959-960-961-962-963-964-965-966-967-968-969-970-971-972-973-974-975-976-977-978-979-980-981-982-983-984-985-986-987-988-989-990-991-992-993-994-995-996-997-998-999-1000-1001-1002-1003-1004-1005-1006-1007-1008-1009-1010-1011-1012-1013-1014-1015-1016-1017-1018-1019-1020-1021-1022-1023-1024-1025-1026-1027-1028-1029-1030-1031-1032-1033-1034-1035-1036-1037-1038-1039-1040-1041-1042-1043-1044-1045-1046-1047-1048-1049-1050-1051-1052-1053-1054-1055-1056-1057-1058-1059-1060-1061-1062-1063-1064-1065-1066-1067-1068-1069-1070-1071-1072-1073-1074-1075-1076-1077-1078-1079-1080-1081-1082-1083-1084-1085-1086-1087-1088-1089-1090-1091-1092-1093-1094-1095-1096-1097-1098-1099-1100-1101-1102-1103-1104-1105-1106-1107-1108-1109-1110-1111-1112-1113-1114-1115-1116-1117-1118-1119-1120-1121-1122-1123-1124-1125-1126-1127-1128-1129-1130-1131-1132-1133-1134-1135-1136-1137-1138-1139-1140-1141-1142-1143-1144-1145-1146-1147-1148-1149-1150-1151-1152-1153-1154-1155-1156-1157-1158-1159-1160-1161-1162-1163-1164-1165-1166-1167-1168-1169-1170-1171-1172-1173-1174-1175-1176-1177-1178-1179-1180-1181-1182-1183-1184-1185-1186-1187-1188-1189-1190-1191-1192-1193-1194-1195-1196-1197-1198-1199-1200-1201-1202-1203-1204-1205-1206-1207-1208-1209-1210-1211-1212-1213-1214-1215-1216-1217-1218-1219-1220-1221-1222-1223-1224-1225-1226-1227-1228-1229-1230-1231-1232-1233-1234-1235-1236-1237-1238-1239-1240-1241-1242-1243-1244-1245-1246-1247-1248-1249-1250-1251-1252-1253-1254-1255-1256-1257-1258-1259-1260-1261-1262-1263-1264-1265-1266-1267-1268-1269-1270-1271-1272-1273-1274-1275-1276-1277-1278-1279-1280-1281-1282-1283-1284-1285-1286-1287-1288-1289-1290-1291-1292-1293-1294-1295-1296-1297-1298-1299-1300-1301-1302-1303-1304-1305-1306-1307-1308-1309-1310-1311-1312-1313-1314-1315-1316-1317-1318-1319-1320-1321-1322-1323-1324-1325-1326-1327-1328-1329-1330-1331-1332-1333-1334-1335-1336-1337-1338-1339-1340-1341-1342-1343-1344-1345-1346-1347-1348-1349-1350-1351-1352-1353-1354-1355-1356-1357-1358-1359-1360-1361-1362-1363-1364-1365-1366-1367-1368-1369-1370-1371-1372-1373-1374-1375-1376-1377-1378-1379-1380-1381-1382-1383-1384-1385-1386-1387-1388-1389-1390-1391-1392-1393-1394-1395-1396-13